

THE CONTENT OF אבינו מלכינו

According to the excerpt from the גמרא that we studied last week, the prayer of אבינו מלכינו consisted of two lines at the time that רבי עקיבא composed it; i.e.

אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה.
אבינו מלכנו למענך רחם עלינו.

Over time, additional lines were added and some of the lines became part of other תפילות. Sephardim recite four such lines as part of תחנון each day:

ספר אבודרהם נפילת אפים, אשרי, למנצה ובא לציון – אבינו מלכנו אבינו אתה; אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה, וגומר. והטעם שנהגו לאומרו אחר התפלה משום דאמרין בתעניות בפרק סדר תעניות האלו (כה, ב) מעשה בר"א שירד לפני התיבה ואמר כ"ד ברכות ולא נענה, ירד ר"ע ואמר אבינו מלכנו אבינו אתה, אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה, אבינו מלכנו רחם עלינו ונענה. ואח"כ אומרים ואנחנו לא נדע וכו' והוא פסוק בדברי הימים (דהי"ב כ, יב) ואומר פסוקים מפוזרים מתהלים.

Translation: The reason to recite the lines Aveinu Malkein Aveinu Ata, Aveinu Malkein Ain Lanu Melech Ata etc. after reciting Shemona Esrei is based on what we learned in Masechet Ta'Anis (25b) Rabbi Eliezer once stepped down before the Ark and recited the Shemona Esrei of twenty-four Brachos for fast days and his prayer was not answered. Rabbi Akiba stepped down after him and exclaimed: Our Father, our King, You are our Father, Our Father, our King, we have no King but You; our Father, our King, have mercy upon us; and his prayer was answered. After reciting those three lines of Aveinu Malkein, we continue with V'Anachnu Lo Naidah etc. which is a verse from Divrei Ha'Yamim (2, 20, 12) and then recite a variety of verses from Tehillim.

סדר רב עמרם גאון notes that some began their recitation of סליחות with similar lines:

סדר רב עמרם גאון (הרפנס) סדר תענית-ולומר סליחות כך ראוי, כשמגיע שליח צבור בחנון המרבה לסלוח אינו חותם אלא מתחיל בסליחות. ובהתחלת סליחות הרבה מנהגות, יש שמתחילין, לא בחדס ולא במעשים באנו לפניך. ויש שמתחילין, אתאנו על שמך. ויש שמתחילין כך: אבינו מלכנו אבינו אתה. אבינו מלכנו רחם עלינו. סלח לנו אבינו כי חטאנו, מחל לנו מלכנו כי פשענו. כי אתה ה' טוב וסלח ורב חסד לכל קוראריך. ואומר סליחות כפי צורך השעה

Translation: It is appropriate to recite Selichos on fast days. When the prayer leader reaches the Bracha of Chanun Ha'Marbeh Lis'Loach, he does not recite the ending Bracha. Instead, he begins to recite Selichos. The opening lines of Selichos are subject to custom. Some begin Selichos by saying: Lo B'Chesed V'Lo B'Ma'Asim Banu Liphanecha. Some begin by saying: Asanu Al Shimcha. Others begin as follows: Aveinu Malkein Aveinu Ata Rachem Aleinu; Selach Lanu Aveinu Ki Chatanu, Michal Lanu Malkein Ki Pashanu Ki Ata Hashem Tov, etc., and the prayer leader recites whichever Selichos he deems appropriate for that day.

Currently, נוסח אשכנז recites אבינו מלכינו on fast days and on the עשרת ימי תשובה. Their version includes 44 lines. Sephardim generally include 32 lines except that Moroccan Jews recite only 31 lines. They omit the line: אבינו מלכינו הנינו וענינו. נוסח רומא includes 30 lines. Yemenite Jews have some unique customs concerning the recital of אבינו מלכינו. The first 29 lines are recited responsively. The שליח ציבור recites the first part of every line and the congregation responds with the words: אבינו מלכינו:

אבינו מלכנו;	אבינו מלכנו חטאנו לפניך
אבינו מלכנו;	אין לנו מלך אלא אתה
אבינו מלכנו.	עשה עמנו למען שמך

They then conclude with the following four lines that are read out loud in unison. They also follow this practice every day before reciting תחנון ואנחנו לא נדע as part of תחנון.

אבינו מלכנו אבינו אתה;
 אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה;
 אבינו מלכנו רחם עלינו;
 אבינו מלכנו חננו ועננו כי אין בנו מעשים עשה עמנו צדקה למען שמך הגדול והקדוש והושיענו.

Let us compare the content of several versions of אבינו מלכינו. It is clear that lines were added to fit the needs of each community. The earliest version of the expanded form of אבינו מלכנו is found in סדר רב עמרם גאון. It includes 25 lines:

- סדר רב עמרם גאון (הרפנס) סדר ראש השנה – ואבינו מלכנו דקא אמרינן הכי מסדר ואזיל:
1. אבינו מלכנו חטאנו לפניך:
 2. אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה:
 3. אבינו מלכנו עשה עמנו למען שמך:
 4. אבינו מלכנו בטל ממנו גזירות קשות:
 5. אבינו מלכנו חדש עלינו גזירות טובות:
 6. אבינו מלכנו בטל ממנו מחשבות שונאינו:
 7. אבינו מלכנו הפר עצת אויבינו:
 8. אבינו מלכנו שלח רפואה לחולי עמך:
 9. אבינו מלכנו עצור מגפה מנחלתך:
 10. אבינו מלכנו כלה דבר וחרב ומשחית מבני בריתך:
 11. אבינו מלכנו זכור כי עפר אנחנו:
 12. אבינו מלכנו עשה למענך ולא למעננו:
 13. אבינו מלכנו קרע לנו גזר דיננו:
 14. אבינו מלכנו מחוק שטר חובותינו:

להבין את התפלה

15. אבינו מלכנו סלה ומחל לעונותינו:
16. אבינו מלכנו מחה והעבר פשעינו מנגד עיניך:
17. אבינו מלכנו החזירנו בתשובה שלימה לפניך:
18. אבינו מלכנו כתבנו בספר חיים:
19. אבינו מלכנו כתבנו בספר זכרון:
20. אבינו מלכנו כתבנו בספר זכיות:
21. אבינו מלכנו כתבנו בספר פרנסה וכלכלה:
22. אבינו מלכנו הצמח לנו ישועה בקרוב:
23. אבינו מלכנו קבל ברחמים את תפלתנו:
24. אבינו מלכנו עשה למען שמך הגדול:
25. אבינו מלכנו עשה למען רחמיך הרבים ורחם עלינו:

The מחזור ויטרי provides for 35 lines. Some of the additional lines may have been triggered by Anti-semitic incidents while others may have stemmed from the dangers of epidemics. Both themes are heavily represented:

מחזור ויטרי סימן שמז-אבינו מלכינו רגילין ובאים (ובאים) מימי ר' עקיבא. כמו ששנינו במסכת תענית. פעם אחת גזרו תענית ולא נענו. ירד ר' עקיבא לפני התיבה. ואמ' אבינו מלכינו הטאנו לפניך. א"מ עשה עמנו חסד למען שמך: וירדו גשמים וכשראו שנענה בתפילה זו הוסיפו עליהם מדי יום ויום וקבעום לימי תשובה:

1. אבינו מלכינו הטאנו לפניך:
2. א"מ אין לנו מלך אלא אתה:
3. א"מ עשה עמנו חסד למען שמך:
4. א"מ בטל מעלינו כל גזירות קשות:
5. א"מ הפר עצת אויבינו מעלינו:
6. א"מ קלקל מחשבות שנאינו:
7. א"מ סתום פיות צוררינו ומקטרגינו:
8. א"מ תסכים עם מלמדי זכותינו:
9. א"מ כלה כל צר ומסטיין מעלינו:
10. א"מ כלה דבר וחרב ורעב ושבי ומשחית ומגפה מבני בריתך:
11. א"מ שלח רפואה שלימה לכל חולי עמך:
12. א"מ מנע מגפה מנחלתך:
13. א"מ מחול וסלה לכל עוונותינו:
14. א"מ קרע רוע גזר דיננו:
15. א"מ מחוק ברחמיך הרבים כל שטרי חובותינו:
16. א"מ מחה והעבר פשעינו מנגד עיניך:

17. א"מ כתבינו בספר חיים טובים:
18. א"מ כתבינו בספר שלום:
19. א"מ כתבינו בספר מזונות:
20. א"מ כתבינו בספר פרנסה וכלכלה:
21. א"מ כתבינו בספר ישועה וגאולה:
22. א"מ הצמח לנו ישועה בקרוב:
23. א"מ הרם קרן ישר' עמך:
24. א"מ הרם קרן משיחך:
25. א"מ הרם קרן מזבחך:
26. א"מ שמע קולינו חוס ורחם עלינו:
27. א"מ קבל ברחמים וברצון את תפילתינו:
28. א"מ עשה למען רחמיך הרבים:
29. א"מ עשה למען שמך הגדול והנורא שנקרא עלינו:
30. א"מ עשה למענך אם לא למענינו:
31. א"מ עשה למענך והושיענו:
32. א"מ נא אל יעכב חטא ועון את תפילתינו:
33. א"מ נא אל תשיבנו ריקם מלפניך:
34. א"מ תהא השעה הזאת וכל שעה רצון שעה רחמיך מלפניך:
35. א"מ חנינו וענינו כי אין בנו צדקה וחסד עשה עמנו למען שמך והושיענו:

The version of **אבינו מלכנו** recited as part of **נוסח אשכנז** can be traced to the following:

- לקט יושר' חלק א (אורח חיים) עמוד קלא ענין ה:
1. אבינו מלכנו חטאנו לפניך,
 2. א"מ אין לנו מלך אלא אתה,
 3. א"מ עשה עמנו למען שמך,
 4. א"מ חדש עלינו שנה טובה,
 5. א"מ בטל מעלינו כל גזרות קשות,
 6. א"מ בטל מחשבות שונאינו,
 7. א"מ הפר עצת אויבנו,
 8. סתום פיות משטיננו ומקטרינגנו,
 9. בלה כל צר ומשטיין מעלינו,
 10. בלה דבר וחרב ורעב ושבי ומשחית ושמד ומגיפה מבני בריתך,

1. Rabbi Joseph ben Moses was born in 1423 in Hoechstadt, Bavaria, He studied under Rabbi Jacob Weil, Rabbi Judah Mintz, and Rabbi Joseph Colon, although his principal teacher was Rabbi Israel Isserlein. Rabbi Joseph's biography of Rabbi Isserlein, *Leket Yosher*, is a compendium of vignettes, notes, customs, responsa, etc., about his beloved teacher. He died ca. 1490.

להבין את התפלה

11. מנע מגיפה מנחלתך,
12. החזירנו בתשובה שלמה לפניך,
13. סלח ומחל לכל עונותינו,
14. מחה והעבר פשעינו וחטאתנו מנגד עינך,
15. מחוק ברחמיך הרבים כל שטרי חובותינו,
16. קרע רוע גזר דיננו,
17. שלח רפואה שלמה לחלי עמך,
18. מלא ידינו מברכותך,
19. מלא אסמינו שבע,
20. חמול על עוללינו וטפינו,
21. זכור כי עפר אנחנו,
22. הצמח לנו ישועה בקרוב,
23. הרם קרן משיחך, והרם קרן ישראל עמך,
24. שמע קולנו חוס ורחם עלינו, קבל ברחמים וברצון את תפלתנו,
25. זכרנו בזכרון טוב לפניך,
26. כתבנו בס' חיים טובים,
27. כתבנו בס' זכיות,
28. כתבנו בס' סליחה ומחילה,
29. כתבנו בס' גאולה וישועה,
30. כתבנו בס' פרנסה וכלכלה,
31. פתח שערי שמים לתפלתנו,
32. תהא השעה הזאת שעת רחמים ורצון לפניך,
33. אל תשיבנו ריקם מלפניך,
34. עשה למען ההרוגים על שם קדשך,
35. עשה למען טבוחים ושרופים על יחודך,
36. עשה למען באי באש ובמים על קדוש שמך,
37. נקום לעינינו נקמת דם עבדך השפוך,
38. עשה למענך ולא למעננו,
39. (וכ"ה בסדר ר' עמרם ובמחזור רומא) עשה למענך והושיענו,
40. עשה למען רחמיך הרבים,
41. עשה למען שמך הגדול הגבור והנורא שנקרא עלינו,
42. חננו וענינו כי אין בנו מעשים עשה עמנו צדקה וחסד והושיענו.

The **גמרא** that disclosed that **רבי עקיבא** composed **אבינו מלכינו** included only two lines of his prayer. The following source claims that in its original form, **אבינו מלכינו** consisted

of 18 lines corresponding to the 18 ברכות of עשרה:

ספר המנהגים (טירנא) הגהות המנהגים ראש השנה אות (קטו) אבינו—אבינו מלכנו
 חטאנו לפניך בנימי עקיב"א ב"ן יוס"ף יס"ד ז"ה, ויסד י"ח אבינו מלכנו כנגד שמונה
 עשרה. א"מ חננו כנגד חונן הדעת, החזירנו בתשובה נגד הרוצה בתשובה, סלח ומחל נגד
 סלח, כתבנו בספר גאולה נגד גואל ישראל, שלח רפואה נגד רפאנו, חדש עלינו נגד ברך
 עלינו, הרם קרן נגד תקע בשופר, בטל מעלינו נגד השיבה, והסר ממנו יגון ואנחה, כלה כל
 צר נגד שובר אויבים, מחוק ברחמיך נגד יהמו רחמיך, הצמח נגד מצמיח קרן ישועה, הרם
 קרן משיחך נגד וקרנו תרום וכו' קרן ישועה, שמע קולנו נגד שמע קולנו.

Translation: The letters of the line: Aveinu Malkeinu Chatanu Liphanecha equal in gematria "Akiva ben Yosef composed this." Rabbi Akiva composed 18 lines for the Selicha of Aveinu Malkeinu corresponding to the 18 Brachos of Shemona Esrei. The line: Aveinuu Malkeinu Chaneinu corresponds to the Bracha of Chonain Ha'Da'As. The line: Ha'Chazireinu B'Teshuva is linked to the Bracha of Ha'Rotzeh B'Teshuva. The line that includes the words: Selach Oo'Michal corresponds to the Bracha of Selach. The line of Kasveinu B'Sefer Geula is linked to the Bracha of Go'Ail Yisroel. The line that includes the words: Shelach Refuah corresponds with the Bracha of Rifa'Ainu. The line that includes the words: Chadash Aleinu is linked to the Bracha of Barech Aleinu. The words in the line: Hareim Keren correspond to the Bracha of Ti'Kab B'Shofar. The line that includes Ba'Tail Mai'Aleinu is linked with the Bracha of Hasheiva. The words in the line of V'Haser Mi'Menu Yagon V'A'Nacha and Kalei Kol Tza'Ar are linked to the Bracha of Shover Oyvim. The words in the line: Michok B'Ra'Chamecha correspond to Yebemu Rachamecha. The words in the line: Hatzmach are linked to Matzmiach Keren Yeshua. The words: Harem Keren M'Shiechecha are linked to the Bracha V'Karno Tarum etc. Keren Yeshua and the words in the line of Shema Koleinu are linked to the Bracha of Shemah Koleinu.

Two practices that involve the lines of אבינו מלכנו are worth noting. One suvh practice involved omitting several lines of אבינו מלכנו on ראש השנה:

ערוך השולחן אורח חיים הלכות ראש השנה סימן תקפד', סעיף א'—
 שחרית נכנסין לביהכ"נ בהשכמה ומסדרין הזמירות כמו בכל יום טוב ומנהגינו לומר שיר
 היחוד ואנעים זמירות ושיר של יום קודם התפלה והש"ץ לובש הקיט"ל ומתחיל ארון עולם
 בניגון של ימים נוראים וכן הברכות ופסוקי דזמרה עד המלך יושב וכו' ואז הולך ש"ץ אחר
 ומנגן על מקומו בניגון מאויים ומסיים המלך בקול והולך אל העמוד ומתפלל שחרית הכל
 כתפלת ערבית ואומרים פיוטים וכל מקום לפי מנהגו ואחר חזרת הש"ץ פותחין הארון
 ואומרים אבינו מלכנו כשחל בחול ואין אומרים אבינו מלכנו חטאנו לפניך ולא כתבנו
 בספר סליחה ולא כי אין בנו מעשים² ונרשם במחזורים ע"ש ואח"כ אומרים קדיש שלם
 ובשבת אין אומרים אבינו מלכנו ואין אומרים הלל בר"ה וביוה"כ מפני שהם ימי דין [ר"ה
 ל"ב:]

2. The reason being that ראש השנה has some elements of שמחה linked to it.

להבין את התפלה

Translation: On Rosh Hashbonah morning, we enter synagogue early and recite Pseukei D'Zimra as we do on every holiday. Our custom is to recite Shir Ha'Yichud, Anim Zemiros and the Shir Shel Yom before beginning the morning service. The Shaliach Tzibbur dons a Kittel and begins with Adon Olam sung with a High Holiday tune. With a similar melody, he chants Birchos Hashachar and Pseukei D'Zimra until Ha'Melech Ha'Yoshev etc. Then a second prayer leader steps forward and recites with a solemn tune the words beginning Ha'Melech as he is walking to the Amud. He then leads the Shacharis service which is similar to the previous night's Arvis service. He also adds Piyuttim. Each place follows its own custom as to which Piyutim to recite. After the repetition of Shemona Esrei, when Rosh Hashbonah falls on a weekday, the ark is opened and the congregation says the lines of Aveinu Malkeinu. Nevertheless, on Rosh Hashbonah they should omit the line: Aveinu Malkeinu Chatanu Li'Phanecha, the line of Kasveinu B'Sefer Selicha and the last line: i.e. Ki Ain Banu Ma'Asim, as it is written in Machzorim. Then they say Kaddish Tiskabel. When Rosh Hashbonah falls on Shabbos, no part of Aveinu Malkeinu should be recited. Hallel is omitted on both Rosh Hashbonah and on Yom Kippur since they are days of judgment.

אבינו מלכנו הטאנו לפניך, כתבנו, ר' ראש השנה? כי אין בנו מעשים and בספר סליחה

ר' צדוק הכהן מלובלין – פרי צדיק דברים לערב יום הכפורים – ואף מי שאין מרגיש בעצמו הטאים פשוטים מכל מקום לבו נכנע ונשבר בקרבו כמו שכתב האריז"ל לדלג בראש השנה על כל לשון חטא ועוון וכן לדלג אבינו מלכנו כתבנו בספר סליחה ומחילה מפני שהסליחה ומחילה בא רק על חטא ועוון ומכל מקום אומרים בראש השנה אבינו מלכנו החזירנו בתשובה שלימה לפניך ולא צוה האריז"ל לדלגו אף שהתשובה גם כן בא על חטא ועוון.

Translation: Even someone who does not consider himself a sinner feels that his heart has fallen and is broken on Yom Kippur. That is why the AR'I wrote that on Rosh Hashbonah all references to sin should be omitted and that certain lines of Aveinu Malkeinu such as: Kasveinu B'Sefer Selicha and Mechilah be skipped because requesting forgiveness should only be done in an atmosphere in which sin is the center of attention. Despite that concern, we still recite on Rosh Hashbonah the line: Aveinu Malkeinu Hachazireinu B'Teshuva Shlaima Lephanecha. The AR'I did not direct that the line be omitted even though Teshuva is a concern only if one has sinned.

In some מחזורים, the last line of אבינו מלכנו is printed in small letters. The change in print was meant to convey that the line should be recited silently. That practice is not universal as is evidenced by the fact that in many synagogues the line is sung with gusto. This difference in practice was noted by Dr. Yaakov Rothschild in his article: אבינו מלכנו in the book: מאסף לעניני חינוך והוראה, Volume 9, World Zionist Organization, 1968, page 257:

השורה האחרונה מהווה מעבר טבעי לתחנון ונאמרת לפי מנהג אשכנז – כמו התחנון – בלחש, וכבר המשיל מושל המשלים, ר' יעקב קרניץ, המגיד מדובנא את העניין ללקוח שבא לקנות סחורה רבה ותובע אותה בקול רם ורק כאשר הוא מתבקש לשלם את תמורתה הוא מודה בקול רפה שאין לו מזומנים ומבקש לתת לו בהקפה; כך אנו מגישים לה' רשימה

ארוכה ארוכה של בקשות, אך לבסוף אנו מודים בלחש "אין לנו מעשים עשה עמנו צדקה" אך בעקבות המנגינה שנתקבלה בתוכנו הולך מנהג זה וגשכת, דווקא שירה אדירה של "עשה עמנו צדקה וחסד והושיענו" מהווה סיום הולם לתפילה חשובה זו.

Translation: The last line of Aveinu Malkeinu serves as a natural transition to Tachanun and is recited according to Nusach Ashkenaz-like Tachanun-silently. The great composer of parables, Rabbi Yaakov Kranz, the Maggid from Dubno, compared the recital of the last line of Aveinu Malkeinu to a purchaser who arrives at the market to purchase a large lot of goods. He negotiates for the goods in a loud voice and only when the time to pay arrives does he quietly admit to his vendor that he has no money and asks if he can have the merchandise on credit. So too we act towards G-d. We put forward a long list of requests but in the end we admit quietly "we do not have enough good deeds in our account to justify our requests but can you do us a favor and still fulfill our requests?" The practice to recite the line quietly is not universal because so many enjoy singing the tune for the line. By singing the line loudly and vigorously, the words: "Asei Imanu Tzedaka V'Chesed V'Hoshi'Ainu" bring to a dramatic close this very important prayer.